

KURZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONS

Reģ. Nr. 90002183562

Juridiskā adrese: Avotu iela 12, Saldus, Saldus nov., LV-3801; birojs: Eksporta iela 12-212, Rīga, LV-1010
tālr. 67331492, fakss 67331285, e-pasts: pasts@kurzemesregions.lv ; www.kurzemesregions.lv

30.10.2015. Nr.2-5.5/162/15

Uz 23.10.2015 Nr. 142.9/17-21-12/15

LR Saeimas Ilgtspējīgas attīstības komisijai
ilgtspejigas.attistibas.komisija@saeima.lv

**Par starpziņojumu “Priekšlikumi iniciatīvām
Latvijas ekonomikas konkurētspējas stiprināšanai”
- cilvēkresursu kvalitātes palielināšana**

Atsaucoties uz Jūsu 2015.gada 23.oktobra vēstuli, Kurzemes plānošanas reģions (turpmāk – KPR) ir iepazinies ar LR Saeimas Ilgtspējīgas attīstības komisijas starpziņojumu “Priekšlikumi iniciatīvām Latvijas ekonomikas konkurētspējas stiprināšanai” (turpmāk – Ziņojums) un J.Turlaja prezentāciju “Iedzīvotāju mobilitātes problēma izglītības tīkla reformas un apdzīvojuma kontekstā” (turpmāk – Prezentācija). KPR sniegtais viedoklis attiecas uz Ziņojuma tematisko virzienu “cilvēku skaita kvantitatīvā samazinājuma kompensēšana ar cilvēkresursu kvalitātes palielināšanu”.

Prezentācijā minēts priekšlikums *”IZM sadarbībā ar SM, VARAM, LM un LPS veikt «ideālā skolu tīkla» kartējumu, to balstot uz izglītības kvalitātes kritērijiem.”* KPR ieskatā, situāciju apgrūtina tas, ka normatīvajos aktos nav viennozīmīgi noteikti izglītības kvalitātes kritēriji un diskusija par tiem joprojām turpinās nacionālajā līmenī. Kvalitātes kritēriji pēc principa “vieglāk izmērīt, pārbaudīt, salīdzināt” nevis pēc būtības, nesniegs pilnvērtīgu ieskatu situācijā un var būt maldinošs. Piemēram, ērti izmantojams kritērijs ir skolēnu mācību sasniegumi. Taču tas neatspoguļo tādu būtisku faktoru kā skolu pametušo skolēnu skaits. Situācijā, kad iedzīvotāju skaits valstī samazinās, katram bērnam ir jābūt vērtībai, un kvalitatīvai izglītības sistēmai ir jānodrošina visu bērnu iesaiste izglītībā un spēja mācīties turpināt. Nereti skolas, kas uzrāda augstus mācību sasniegumus, tos ir panākušas, veiksmīgi iesakot sekmēs vājākiem skolēniem nomainīt mācību iestādi uz vakarskolu vai lauku internātskolu. Attālos lauku novados un pagastos sociālekonomiskā situācija ir smagāka un nabadzības riskam pakļauto bērnu un bērnu ar īpašām vajadzībām ir vairāk. Lai šie bērni iegūtu pamatizglītību un attīstītu savas spējas un talantus, ir jā saglabā lauku pamatskolas un jāsniedz tām atbalsts, kaut arī bērnu skaits tajās ir neliels.

Nācīgas izzušanas draudus izraisa ne vien tās iedzīvotāju skaita mazināšanās, bet arī nacionālās identitātes un lokālpatriotisma sarūkšana (izplēnēšana). Lai Latvija pilnā mērā saglabātu savu savdabību, skolas jāvērtē arī pēc to ieguldījuma etniskās identitātes un vietas patriotisma veicināšanā. Kā labās prakses piemērs šeit minama Alsungas vidusskola, kas kopj suitu tradīcijas un savos skolēnos vairo suitu identitāti. Pilsoniskā un valstiskā piederība noteikti uzskatāmi par cilvēkresursu kvalitātes aspektiem.

Domājot par skolu tīkla reformu, nevar aizmirst, ka izglītības pasūtītāji ir vecāki un lēmumu par skolas izvēli pieņem tieši viņi. Uzskatām, ka skolu tīkla optimizācija veicama, apzinot arī vecāku viedokli par skolu izvēles kritērijiem un potenciālo rīcību skolas slēgšanas gadījumā. Laikā no 22. – 28. oktobrim KPR šai nolūkā veica vecāku aptauju, kurā piedalījās 388 respondenti. Rezultāti liecina, ka pieeja “koncentrēt izglītību reģionālās attīstības centros” var negūt viennozīmīgu vecāku atbalstu. Svarīgākie secinājumi:

- Atbildot uz jautājumu “Ko Jūs darītu, ja Jūsu bērna skola tiktu slēgta?”
 - , 24,9% respondentu sūtītu bērnu uz tuvāko viņa vecumam atbilstošu skolu, ja tiek nodrošināta skolēnu izvadāšana”
 - 47% respondentu sūtītu bērnu uz citu skolu, kas vairāk atbilst viņu vajadzībām, un patstāvīgi nodrošinātu izvadāšanu,
 - 10,1% kopā ar ģimeni pārvāktos uz vietu, kur ir bērna vajadzībām atbilstoša skola.

Atbildes liecina, ka vecāku izvēle var nesakrist ar teorētiski plānoto skolu tīklu un atbilstošu transporta nodrošinājumu, kā rezultātā veiktie ieguldījumi būs neracionāli. Savukārt iedzīvotāju migrācija paaugstina risku iedzīvotāju aizplūšanai no laukiem un, iespējams, arī no valsts.

- Vecāku apmierinātība ar to, kā skola nodrošina bērna izglītību, pilsētas un lauku skolās ir praktiski vienāda.
- Vecākiem tika piedāvāts no vairākiem kritērijiem izvēlēties 3 būtiskākos, pēc kuriem viņi izvēlas bērnam skolu. Attiecībā uz skolas pieejamību samērā zems vērtējums ir kritērijam “Uz skolu var ērti nokļūt ar sabiedrisko transportu” (izvēlas 6,2%), vecākiem svarīgāk ir, ka “Skolā jau mācās otrs bērns (kaimiņu bērni)” (izvēlas 9%), bet visbūtiskāk, ka “Skola atrodas netālu no mājām” (izvēlas 44,4%). Kritēriju “Skola atrodas novada vai reģiona attīstības centrā” par nozīmīgu uzskata 9,8% respondentu. Skolas pieejamība vecāku izpratnē saistās ne vien ar fizisko attālumu un publiskajiem pārvadājumiem, bet arī ar to, cik racionāli un saskaņoti tā ļauj nodrošināt visu ģimenes locekļu ikdienā nepieciešamos pārvietojumus.
- Izglītības kvalitātes kritērijs, kurš vecāku vērtējumā ir ieguvis visaugstāko vērtējumu (to atzīmē 46%), ir “Skolā strādā skolotāji, kuriem labprāt uzticētu savu bērnu”, kā nākošais ir “Bērnam patīk šai skolā mācīties” (33,6%), tiem seko “Labiēkārta un moderni aprīkota skola” (30,5%) un “Skola uzrāda augstus skolēnu mācību sasniegumus” (30,2%) . Pienācīgi vērtējot skolas statusa rādītājus (sasniegumi, moderna vide), vecākiem prioritāra ir skolas attieksme pret bērnu un bērna attieksme pret skolu. Šīs vecāku prioritātes ir jāiekļauj izglītības kvalitātes kritērijos. Bērnu patika mācīties nozīmē augstāku varbūtību, ka viņš iesaistīsies mūžizglītībā arī pieaugušā vecumā. Patlaban Latvijā tikai 7% pieaugušo vecumā no 25 – 64 gadiem iesaistās izglītībā, bet 2020. gadā sasniedzamais rādītājs ir 15%. Visbiežāk tieši negatīva pieredze ir iemesls tam, ka bērni pamet skolu, bet pieaugušie nevēlas atgriezties izglītībā.

KPR ir gatavs iepazīstināt Ilgtspējīgas attīstības komisiju ar detalizētāku aptaujas rezultātu analīzi.

Pie risinājuma “Izstrādāt pasākumu plānu, kas mazinātu skolēnu mazkustīgo dzīvesveidu, sekmējot drošu skolēnu nokļūšanu skolā, ejot kājām vai braucot ar velosipēdu” jāņem vērā, ka iešana ar kājām vai braukšana ar velosipēdu daudzās lauku teritorijās nav droša - ceļi ved cauri mežiem, krūmājiem, aizaugušām vietām un pamestām mājām, bērns ir viens uz ceļa.

Priekšlikumu izstrādē un ideālā skolu tīkla izveidē jāņem vērā arī Kurzemes plānošanas reģiona ilgtermiņa attīstības stratēģija, kur telpiskās attīstības perspektīva izstrādāta izmantojot sekojošus principus – telpiskā koncentrēšanās, kas nosaka, ka publiskie līdzekļi jāiegulda vietās, kur tam ir ekonomiski un sociāla pamatota nepieciešamība un vienlaikus izmantots individuālo risinājumu princips, kas paredz ietvert nepieciešamību pēc teritoriāli

balstītiem risinājumiem, jo īpaši attiecībā uz vāji sasniedzamām vai maz apdzīvotām teritorijām.

Optimāla skolu tīkla izveidē nav pielietojams universāls princips, jāņem vērā teritoriju specifika Kurzemes reģionā, kurā vairākas apdzīvotas vietas atrodas tālu no attīstības centriem, jo īpaši piekrastē un pierobežā. Skolu tīkla plānošana veicama tiešā sasaistē ar apdzīvojumu un transporta plānošanu. KPR IAS ir noteiktas vadlīnijas apdzīvotu vietu un transporta plānošanā, kurus būtiski ņemt vērā arī kontekstā ar skolu tīkla plānošanu:

- Veidojot politiku pakalpojumu centru attīstībai, jāparedz alternatīva attīstība apdzīvotām vietām, kuras paliek ārpus šiem centriem vai to tuvējās apkārtnē.
- Veidojot novadu un vietējo pakalpojumu centru tīklu, ir jāņem vērā transporta tīkls, īpaši attīstības koridori un lielo pilsētu ietekmes zonas (arī Rīgas ietekme).
- Jāpāriet no tradicionālās transporta plānošanas, kuras pamatā ir transporta intensitātes - izmaksu pieejas, uz sasniedzamu vietu plānošanu. Šādā gadījumā plānošana būs vērsta uz cilvēku, kopienu, pakalpojumu, ražošanas vajadzībām.
- Plānojot transporta infrastruktūras un sabiedriskā transporta organizācijas attīstību, ņemt vērā teritorijas ar sliktu sabiedriskā transporta sasniedzamību.
- Veidojot mobilitātes plānus vai plānojot teritoriju sasniedzamību, izvērtēt situāciju funkcionāli skartajās teritorijās, plānojot risinājumus neatkarīgi no teritoriju administratīvās piederības, sadarbojoties ar blakus pašvaldībām.
- Plānojot ceļu tīkla attīstību, sevišķa uzmanība veltāma ceļiem gar robežu, kas vietējiem iedzīvotājiem nodrošina pieejamību, kā arī ceļiem un ar tiem saistītiem infrastruktūras objektiem, kas pāri robežai sasaista Latvijā un Lietuvā esošās apdzīvotās vietas vai arī kalpo par starptautiskām transporta maģistrālēm.

KPR kopumā atbalsta Komisijas sagatavoto priekšlikumu virzienus un komplekso pieeju vispārējās izglītības kvalitātes nodrošināšanai, tomēr uzskata, ka priekšlikumu detalizētākai izstrādei un pašvaldību viedokļu apzināšanai ir nepieciešams ilgāks laiks un jautājuma izskatīšana Kurzemes plānošanas reģiona attīstības padomes sēdē.

Ar cieņu,

Administrācijas vadītāja

E.Dreijere

ŠIS DOKUMENTS IR PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKU PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

I.Muraškovska

67331492

Ingrida.muraskovska@kurzemesregions.lv

L.Stikāne

63321324

Liene.stikane@kurzemesregions.lv